

WYKŁAD 1 2 3

Ronald Reagan

- W rezultacie doprowadził do klęski militarnej ZSRR w Afganistanie i jego ekonomicznego bankructwa
- Później dokonała się także dezintegracja bloku państw wschodnich
- Dzięki temu Polska odzyskała niepodległość (interesy Polski i USA były takie same)
- Jednakże polityka Reagana miała również skutki uboczne (Afera Iran-contras – problem Afganistanu)
- Ważnym elementem polityki Ronalda Reagana były wartości moralne – nie tak jak Obama który trzęsie majtkami przez Putinem
- Reagan był człowiekiem głęboko wierzącym
- Reagan eksponował wartości moralne w wojnie propagandowej
- Lubił Rambo (tak, ten film) i miał dobre żarty (opowiadał z mikrofonem i III wojnie światowej) – nie lubił komuchów.
- Reagan znakomicie czuł się w roli prezydenta – to jego życiowa rola. Amerykanie takiego prezydenta nie będą mieli jeszcze długo. Miał jaja facet

Część merytoryczna (3)

- Polityka gospodarcza i społeczna powinna zwiększać siłę ekonomiczną państwa i dobrobyt obywateli i w ten sposób przyczynić się realizacji interesu narodowego. – nie powinna ona zatem osłabiać państwa, zubażać obywateli, bo wówczas godzi w narodowy interes.

Część merytoryczna (4)

- Polityka gospodarcza i społeczna jako fragment polityki państwa
- Rosja w swojej historii ma pełno nieetycznych fragmentów, ale była cały czas skuteczna (Gruzja, Czeczenia, Ukraina na kolanach)
- Problem skuteczności polityki państwa
- Dobra i zła polityka państwa – jej wymiar etyczny

Borucki: Rosja ma przecież sukcesy tylko na mapie, nie ekonomiczne

Wykładowca: Przyznaje mu rację, ale próbuje wyjaśnić... że politycznie jest to trochę inaczej, bo Putin nie kalkuluje w kategorii ekonomicznej, tylko w kategoriach wpływów politycznych. Chodzi o rurociągi naftowe (ropa przez Gruzję miała kiedyś iść, ale dzięki, że ją trzyma za gardło, to chuj, podobnie z Czeczenią. Idą ważne rurociągi – tak chuj. Bez niego nie pójdą. Potrzebuje Czeczeni, ale nie Czeczeńców). Więc korzyści są, ale sprawa jest dyskusyjna.

Krym na 100% jest deficytowy. Ale flota czarnomorska, więc i tak mu się opłaca

Polityka społeczna

- Reagan nie chciał wspierać leni i nierobów.
- Polityka społeczna (socjalna) jest bardzo rozległą dziedziną
- Obejmuje ona klasyczne zagadnienia socjalne związane z warunkami życia, pracą i zabezpieczeniem społecznym
- Obejmuje również sprawy zdrowia publicznego, edukacji i kultury
- Mamy nie pękać – tak twierdzi, ale jednoznacznie daje nam do zrozumienia, że będzie źle

- Historyjka o dziecku z uchem i druga historyjka z wyrokiem sądowym.

Polityka gospodarcza a polityka społeczna – co jest ważniejsze?

- Polityka społeczna powinna być uzupełnieniem (przedłużeniem) polityki gospodarczej.

Aby można było pomagać potrzebującym trzeba mieć skąd brać pieniądze, więc gospodarka musi być silna, żeby było mieć skąd wziąć fundusze. Jak słaba gospodarka pieniędzy na politykę społeczną nie ma. Podobnie nie stać nas wtedy na armie.

Anegdota (dygresja) – zwolennik modlitw do matki Boskiej. – królowa Polski. Koronowana przez Jana Kazimierza. Jest dumna. Zapowiedziała, że będzie bronić Polskę i Polaków. Mamy lepszą pomoc niż nam się zdaje – jestem na religii XDDD

Nie mamy się czego obawiać do puki będziemy się uciekać pod opiekę Matki Boskiej.

Ludziom nie chce się pracować i wolą czerpać socjal – chujowa sprawa. Przesocjalizowanie to się nazywa.

Dzieje się tak jak państwo za bardzo daje w socjal. Używa sformułowania, że będziemy wydymani xDD

NIE WOLNO PRZESADZAĆ Z POLITYKĄ SOCJALNĄ!!!

Problemy rozwojowe

- Problemy rozwojowe jako wyzwania dla polityki gospodarczej i społecznej
- Ukraina przyznaje, że popełniła błąd kilkanaście lat temu ustawiając się pod Rosją a nie po zachodem

W Polsce od ponad 20 lat liczba urodzeń jest tak niska, że nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. Mamy zatem do czynienia z depresją urodzinową.

Jest to poważny problem rozwojowy dla Polski

Zamiast robić córki to się cytuję: Opierdalamy xDDD

Polityka ustrojowa

- Polityka ustrojowa (porządkowa, systemowa, kształtowania ładu)
- Polityka procesowa polega na wpływaniu na przebieg procesów gospodarczych

Kapitalizm Leseterystyczny

Bardzo niskie podatki

Bardzo niskie wydatki państwa

Państwo nie ingeruje w stosunki pracy

Darwinizm społeczno-ekonomiczny, czyli trzeba radzić sobie samemu i przetrwają tylko najsilniejsi

Państwo skupia się na tworzeniu prawa i zapewnia jego przestrzeganie - bezpieczeństwo zewnętrzne i wewnętrzne

Emerytury, służba zdrowia, edukacja są finansowane ze środków prywatnych, a nie publicznych

Dobrze mieli młodzi i pracujący, a słabo pracownicy najemni

XIXw dopiero walka o prawa robotnicze i rodzą się ruchy socjalistyczne

Walka o prawa wyborcze dla kobiet trwała dłużej niż prawa wyborcze dla mężczyzn

Stopniowo zezwalano na działalność związków zawodowych

Kapitalizm **opiekuńczy**

Bardzo silnie rozwinięta polityka społeczna

Bardzo mocna pozycja związków zawodowych

Wysokie podatki i obciążenia o charakterze paropodatkowym

Słaba motywacja do ciężkiej pracy skutkująca:

- Tendencjami stagnacyjnymi w gospodarce
- Narastająca frustracja społeczna

Bardzo duże bezrobocie

Rozwój szarej strefy w gospodarce

Bardzo trudna sytuacja finansów publicznych

Emerytury, służba zdrowia i edukacja ze środków publicznych

Bardzo trudne warunki prowadzenia działalności gospodarczej

Uciążliwe regulacje prawne

Spółeczna gospodarka rynkowa w Polsce

Konstytucja z '97 wzywa i zobowiązuje do budowy rodzimej odmiany społecznej gospodarki rynkowej

Realizacja okazała się bardzo trudna

Nie udało się wypracować dojrzałej koncepcji społecznej gospodarki rynkowej

Często to próba chaotycznie rozwiązywanych problemów (?)

Nie do końca przemyślane działania

Polska gospodarka rozwija się choć niezbyt dynamicznie i przy utrzymaniu wysokiego bezrobocia

Ordoliberalizm - kierunek niemieckiej myśli ekonomicznej wykształcony w latach 30 i 40 XX wieku

Była to konkretna wizja gospodarki którą realizowano po II wojnie światowej

Nie rozczytam z tego niemal nic.... Więć z wikipedii - Ordoliberalizm był próbą modyfikacji anglosaskiego klasycznego liberalizmu i przystosowania go do warunków i mentalności niemieckiej.

Poszanowanie dla własności prywatnej i reguł gospodarki rynkowej łączono z katolicką nauką społeczną i konserwatyzmem obyczajowym.

ordoliberałowie podkreślali aspekt etyczny, przeciwstawiali się traktowaniu pracowników "jak maszyny", z uwagą podchodzili do papieskich encyklik społecznych. Opowiadali się za gospodarką rynkową, szczególnie doceniając i wspierając klasę średnią i drobną burżuazję. Dopuszczali interwencję państwa w gospodarkę tam, gdzie było to konieczne dla obrony konkurencji.

Wykład 4

- Ordoliberałowie ostro krytykowali kapitalizm leseferystyczny (niczym nieograniczona konkurencja prowadzi do anarchii powstania monopolu, usztywnienia rynku i w rezultacie do samozagłady, kapitalizm opiekuńczy i gospodarkę centralnie planowaną)
- Ordoliberałowie próbowali pogodzić wymogi efektywności ekonomicznej (sprawiedliwości społecznej)
- **WALTER EUCKEN (1891 – 1950)** – lider szkoły tryburskiej skupiającej ekonomistów, prawników, socjologów i duchownych (Frydberg Bryzgowijski jako centrum myśli ordoliberalnej i RFN) teoretyk przeciwnik hitleryzmu.
- **LUDWIK ERHARD (1897-1977)** teoretyk i polityk gospodarczy, który realizował koncepcje społecznej gospodarki rynkowej w Niemczech Zachodnich po 2 wojnie światowej, minister gospodarki, kanclerz, przeciwnik hitleryzmu
- **Alfred Müller-Armack (1901 -1979)** twórca pojęcia społeczna polityka rynków
- **Wilhelm Röpke (1899 -1966)** teoretyk przeciwnik hitleryzmu, emigrant polityczny
- **Alexander Rustow (1885 – 1963)** teoretyk, przeciwnik hitleryzmu, emigrant polityczny
- Franz Böhm (1895 -1977)(1895 – 1977) prawnik teoretyk i parlamentarzysta, walczył o prawo sprzyjające rozwojowi silnej i wolnej i uczciwej konkurencji.

ZASADY KONSTITUCYJNE KONKURENCYJNY ŁAD WG. WALTERA EUCKENA

- umożliwiają stworzenie ustroju opartego na konkurencji
- zasada wolnej konkurencji i wolnokonkurencyjnego systemu cen
- zasada prymatu polityki walutowej (troska o stabilną wartość pieniądza)

WALTER EUCKEN

- zasada otwarcia rynków zarówno po stronie popytu i jak i podaży
- zasada prywatnej własności środków produkcji
- zasada swobody zawierania umów
- zasada odpowiedzialności (ci którzy podejmują decyzje gospodarcze, powinni ponosić z nią odpowiedzialność)

ZASADY REGULUJĄCE KONKURENCYJNY ŁAD GOSP. WG. WALTERA EUCKENA

- ZAPEWNIAJĄ SPRAWNE FUNKCJONOWANIE USTROJU OPARTEGO NA KONKURENCJI (JEGO

Funkcjonalność)

- zasada polityki dochodowej (umiarkowana progresja podatku dochodowego – ingerowanie państwa w rynkowy podział dochodów)
- zasada prawidłowego rachunku ekonomicznego (uwzględnienie efektów zewnętrznych w rachunku ekonomicznym)
- zasada przeciwdziałaniu anormalnym zachowaniom podaży

WALKA O GODNOŚĆ POLSKI I GODNOŚĆ CZŁOWIEKA PRACY

- walka narzuconej władzy komunistycznej z opozycją polityczną i Kościołem katolickim w Polsce
- protesty społeczne w Polsce i historia NSZZ „Solidarność”
- poparcie dla solidarności ze strony Kościoła katolickiego
- księży solidarności Henryk Jankowski, Józef Tischner, Jerzy Popiełuszko – męczennik za wiarę i Ojczyznę (zamordowany w 1984 i pochowany na warszawskim Żoliborzu na placu przy kościele pod wezwaniem św. Stanisława Kostki) oraz inni
- Destrukcja Solidarności po przełomie ustrojowym – Solidarność w roli akuszerki transformacji ustrojowej.

NAUCZANIE SPOŁECZNE KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

- Jan Paweł II twórca rozwijał nauczanie społeczne Kościoła Katolickiego zawarte między innymi w encyklikach
 1. **Leona XII Rerum horarum z 1991** / dotyczyła kwestii robotniczej, czyli konfliktu pomiędzy kapitałem, a pracą ustawiała Kościół katolicki w opozycji zarówno do liberalizmu jak i socjalizmu)
 2. **Piusa XI Quadragesimo anno z 1931r** (prezentowała porządek oparty na zasadzie wolności ...)

Encykliki społeczne Jana Pawła II

1. *Laborem exercens* 1981 w pracy ludzkiej
 2. *Sollicitudo rei socialis* z 1987r. o problemach rozwoju ludzi i narodów
 3. *Centesimus annus* z 1991 o „rzeczach nowych”, naszych czasów
- Sprawiedliwość i miłość społeczna (solidarność) jako fundamentalne wartości etyki chrześcijańskiej
 - Zasada pomocniczości – społeczność wyższego rzędu nie powinna ingerować w wewnętrzne sprawy społeczności niższego rzędu, pozbawiając ją kompetencji, ale powinna ją jedynie wspierać w razie konieczności
 - zasada solidarności – im bardziej bezbronne są jednostki danym społeczeństwie tym bardziej powinny być przedmiotem zainteresowania i troski i innych, a zwłaszcza interwencji władzy publicznej
 - rynek i konkurencja wymagają określonego ładu moralnego nie mają one wartości absolutnej i nie działają w społeczeństwie wolnym od wartości
 - Kościół mówi: tak dla rynku, tak dla konkurencji, tak dla zysku, ale nie dla wyzysku
 - istnieje jednak problem przełożenia nauczania społecznego papieża np. Jana Pawła II na język praktyki
 - w szczególności nie da się narzucić solidarności i innych wartości etycznych

PRYZMAT POLITYKI USTROJOWEJ ETYCZNY WYMIAR SPOŁECZNEJ GOSPODARKI RYNKOWEJ W POLSCE

- W ordoliberalnej odmianie społecznej gospodarki rynkowej polityka procesowa odgrywa drugorzędną rolę
- stosuje się ją w sytuacjach o charakterze wyjątkowym,
- ważnym elementem społecznej gospodarki rynkowej w Polsce oprócz konsekwentnej polityki ustrojowej, wspomagalnej przez politykę procesową - powinien być także jej aspekt etyczny
- wolne i odpowiedzialne podmioty gospodarcze mogą poszukiwać swojego miejsca na rynku zgodnie z zasadą pomocniczości
- na straży przestrzegania reguł silnej wolnej i uczciwej konkurencji ma stać bezstronne państwo

WYKŁAD 5

Normatywna teoria polityki gospodarczej:

- jest teorią interesu publicznego
- oznacza to, że politycy działają w interesie dobra wspólnego (są altruistami)- wiedzą, co trzeba zrobić i co robią

Problem niesprawności rynku:

- mikroekonomicznych
- makroekonomicznych
- sektorowych

Polityka gospodarcza jako reakcja na niesprawności rynku:

- Polityka mikroekonomiczna
- polityka makroekonomiczna
- polityka sektorowa

-Pozytywna teoria polityki gospodarczej jest **teorią interesów grupowych**

-takie stanowisko prezentuje szkoła wyboru publicznego (public choice), która stworzyła ekonomiczną teorię polityki

-egoizm polityków ma konsekwencje

-skoro politycy nie są altruistami działającymi dla dobra publicznego, to nie można liczyć na to, że sami z siebie będą prowadzić właściwą politykę gospodarczą

Polityka gospodarcza i społeczna w starożytnym Egipcie. Historia Józefa

- Faraon miał sen <beka>
- We śnie Faraon stał nad brzegiem Nilu. Z rzeki wyszło siedem krów tłustych, a za nimi siedem krów chudych. Krowy chude zjadły krowy tłuste. Wyrosło również siedem dorodnych kłosów
- Wróżbici Faraona nie potrafili zinterpretować snu
- dopiero żydowski więzień Józef wyjaśnił faraonowi, że wkrótce, po 7 tłustych latach urodzaju w Egipcie przyjdzie 7 lat chudych
- Egipt trzeba było na to przygotować
- Józef powiedział, że Faraon powinien wyznaczyć kogoś, kto zajmie się gromadzeniem i dystrybucją żywności
- po namyśle faraon wyznaczył Józefa na osobę nr 2 w państwie
- oznacza to, że powinien prowadzić właściwą politykę gospodarczą i społeczną
- w ciągu siedmiu lat urodzaju gromadzono zbiory, budowano spichrze i tworzone zapasy
- gdy przyszły lata nieurodzaju, głód zajął w oczy innym krajom, ale w Egipcie nie brakowało żywności
- Dobra polityka gospodarcza i społeczna prowadzona w Egipcie przez Józefa zapewniła krajowi materialny dobrobyt, dostatnie życie zwykłym ludziom i stabilność społeczną

Makroekonomiczne niesprawności rynku:

- bezrobocie
- inflacja
- niedorozwój gospodarczy
- niezrównoważony bilans płatniczy

Polityka makroekonomiczna- elementy składowe:

- polityka pieniężna
- polityka fiskalno-budżetowa

- polityka dochodowa
- polityka kursowa

Polityka pieniężna: zasadniczym celem powinno być zapewnienie stabilnego poziomu cen - jest to zadanie banku centralnego

Polityka fiskalno-budżetowa: zasadniczym celem powinno być:

- utrzymanie ciężaru fiskalnego na poziomie zapewniającym osiągnięcie odpowiedniego tempa wzrostu gospodarczego
- pozyskanie środków wystarczających do realizacji zadań państwa - jest to zadanie rządu, a przede wszystkim Ministra Finansów

Polityka dochodowa: zasadniczym celem powinno być zapewnienie wysokiego poziomu zatrudnienia przez uzależnienie wzrostu zarobków oraz tempa wzrostu wydajności pracy - jest to wspólne zadanie pracodawców, pracobiorców i rządu

Polityka kursowa: zasadniczym celem polityki kursowej powinno być osiągnięcie dającego się utrzymać w długim okresie salda bilansu płatniczego - sustainable of payments przy dostosowaniu poziomu oraz mechanizmu ustalania kursu walutowego - jest to wspólne zadanie rządu i banku centralnego

Mikroekonomiczne niesprawności rynku:

- siła rynkowa
- asymetryczna informacja
- koszty transakcyjne
- efekty zewnętrzne i ich szczególny przypadek - dobra publiczne

-**Polityka ochrony i promocji konkurencji** zapobiega wykorzystywaniu siły rynkowej

-źle przeprowadzona liberalizacja i deregulacja może doprowadzić do uwolnienia monopolistów z pęt regulacji

-**polityka konkurencji:** tworzy fundament ustrojowy gospodarki rynkowej, zapewnia prawidłowe funkcjonowanie całej gospodarki i jej poszczególnych sektorów

-dzięki temu procesy gospodarcze mogą dokonywać się we właściwy sposób

-silna konkurencja wymusza:

- obniżkę kosztów
- poprawę jakości
- wprowadzenie nowych produktów i usług
- dostosowywanie oferty sprzedawców do potrzeb nabywców
- eliminuje słabe podmioty z rynku

Zadania polityki konkurencji:

- doprowadzenie do takiej sytuacji, w której podmioty gospodarcze konkurują ze sobą na rynku o dostępne zasoby na równych zasadach (równouprawnienie podmiotów gospodarczych)
- nie stosują korektywnych i indywidualnych praktyk monopolistycznych
- wprowadzają innowacje i walczą o udziały w rynku

Polityka sektorowa:

- sektory zaufania publicznego i inne

Wykład 6.

Polityka promocji i polityka ochrony konkurencji.

- polityka konkurencji obejmuje promocję i ochronę konkurencji.
- polityka promocji konkurencji oznacza tworzenie konkurencji tam, gdzie jej wcześniej nie było, tj. w całej gospodarce (w procesie transformacji ustrojowej od gospodarki centralnie planowanej do ładu rynkowego) lub w jakimś sektorze.
- polityka ochrony konkurencji dotyczy wspierania konkurencji, która już istnieje.
- prowadzi ją urząd antymonopolowy (obecnie w Polsce realizuje ją Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów).

LIBERALIZACJA – uwolnienie cen spod kontroli administracyjnej, likwidacja barier wejścia do poszczególnych sektorów i wyjścia z nich.

DEREGULACJA- dotyczy zmian przepisów prawa ułatwiających prowadzenie działalności gospodarczej, co uwalnia ludzką energię i przedsiębiorczość.

RESTRUKTURYZACJA- obejmuje działania podejmowane w przedsiębiorstwach, które powinny doprowadzić do znacznej poprawy efektywności w kluczowych obszarach ich funkcjonowania. Bardzo bolesnym skutkiem głębokiej restrukturyzacji są zwolnienia pracowników, które mogą prowadzić do znacznego zwiększenia społecznego niezadowolenia.

PRYWATYZACJA- wiąże się z przekazaniem majątku państwowego w ręce prywatne (prywatyzacja) lub z tworzeniem nowych przedsiębiorstw prywatnych i zwiększeniem udziału sektora prywatnego w tworzeniu PKB.

RENTY.

Oprócz sekwencji poszczególnych etapów polityki promocji konkurencji bardzo ważne jest tempo poszczególnych działań.

Tymczasem państwo, które prowadzi politykę promocji konkurencji odgrywa nierzadko jednocześnie kilka ról- występuje jako regulator, jako właściciel, jako pracodawca. Pomiędzy tymi rolami istnieją wyraźne sprzeczności. W tej sytuacji prowadzenie skutecznej polityki promocji konkurencji okazywało się nierzadko bardzo trudne. Na 1szy plan wysuwano bowiem inne cele, np. kwestię przychodów prywatyzacyjnych albo forsowano tempo prywatyzacji ze względów ideologicznych lub usiłowano za wszelką cenę utrzymać nieefektywne miejsca pracy.

Polityka promocji konkurencji może być stosowana w dwóch wariantach:

1. Polityka promocji konkurencji zorientowana wewnątrznie

Kładzie nacisk na tworzenie warunków do rozwoju konkurencji na rynku krajowym przy utrzymaniu barier chroniących firmy działające na rynku wewnętrznym przed konkurencją zewnętrzną.

2. Polityka promocji konkurencji zorientowana zewnątrznie.

Polega na uruchomieniu konkurencji na rynku wewnętrznym i otwarciu go na konkurencję zewnętrzną.

Wykład 7

Polityka rodzinna

Trzy modele polityki rodzinnej

- 1) Pierwszy (tradycyjny) – zapewnia wsparcie dla rodziny nuklearnej z dziećmi, w której zachował się tradycyjny podział ról (Niemcy, Włochy i w pewnym stopniu Polska)
- 2) Drugi ukierunkowany na realizację aspiracji zawodowych kobiet (realizowany przez kraje skandynawskie i Holandię) – zapewnia kobietom możliwość łączenia pracy zawodowej z posiadaniem dzieci
- 3) Trzeci (liberalny) – państwo nie prowadzi prowadzi całkowitej polityki rodzinnej, ale pomaga najbardziej potrzebującym

W trakcie dyskusji o zadaniach państwa wobec rodziny wyodrębniły się w Polsce trzy opcje światopoglądowe:

- 1) liberalna
- 2) socjaldemokratyczna
- 3) konserwatywna

- W Polsce i w innych krajach Europy Środkowej po zmianie ustrojowej nastąpił gwałtowny spadek dzietności oraz przesunął się w górę wiek urodzenia pierwszego dziecka.
- Do odkładania decyzji o zawieraniu związków małżeńskich przyczynił się w Polsce wzrost brak własnych mieszkań.
- Oprócz tego w Polsce wzrosła stopa rozwodów.
- Duże zróżnicowanie światopoglądowe w kwestii wizji rodziny i polityki rodzinnej stanowiło poważną przeszkodę dla wypracowania spójnego i stabilnego systemu polityki rodzinnej.
- W Polsce zmieniały się bowiem priorytety.
- Dlatego przyznawane świadczenia miały selektywny charakter i koncentrowały się na ochronie socjalnej rodzin najuboższych

POLITYKA MIESZKANIOWA

- Mieszkanie jako ośrodek życia osobistego i rodzinnego człowieka
- Jest to drogie dobro, które trudno wielu ludziom kupić za swoje oszczędności
- Warunkiem zamieszkania są przedmiotem własnej troski ludzi, ale mogą być też interwencją państwa
- W trakcie II Wojny Światowej dokonano olbrzymich zniszczeń zasobów mieszkaniowych i infrastruktury technicznej obsługującej te zasoby
- Skłoniły to niektóre państwa do podjęcia interwencji w zakresie polityki mieszkaniowej po zakończeniu II Wojny Światowej

Obecnie rozwiązaniem problemu może być:

- 1) Wspieranie budowy mieszkań prywatnych przez państwo (hipoteczne kredyty mieszkaniowe udzielane przez banki, ale spłacane częściowo przez państwo)
- 2) Budownictwo społeczne (mieszkania społeczne)
 - a) trzeba jednak unikać działań, które prowadziły jak to się zdarzało w niektórych krajach do tworzenia spekulacyjnych bąbli (baniak) na rynku nieruchomości
 - b) instrumenty realizacji polityki społecznej w zakresie polityki mieszkaniowej:
 - Subsydiowanie budowy społecznych mieszkań czynszowych (komunalnych) oraz ośrodków dla bezdomnych
 - Oferowanie korzystnych kredytów i ulg podatkowych
 - Regulacje opłat za wynajem mieszkań
 - Indywidualne dofinansowanie (np. Dodatki mieszkaniowe dla ludzi o szczególnie niskich dochodach)

PRACA I BEZROBOCIE

- ❖ Praca tworzy silne więzi społeczne, z pracą wiąże się poczucie odpowiedzialności za realizację zobowiązań
- ❖ Stosunki pracy są obecnie regulowane ustawowo (prawo pracy)
- ❖ Chodzi o to, żeby ludzi mieli dużą swobodę kształtowania relacji na linii pracodawca – pracobiorca, ale w granicach nakreślonych przez prawo
- ❖ Rozbudowa polityki społecznej wiąże się z tworzeniem wielu miejsc pracy
- ❖ Współcześnie obserwuje się wzrost zatrudnienia w usługach
- ❖ Zmniejsza się liczba osób mających stałe zatrudnienie
- ❖ Coraz więcej prac ma charakter sezonowy i zadaniowy
- ❖ W tym kontekście w Polsce upowszechniły się „umowy śmieciowe“
- ❖ W Polsce występują różne rodzaje bezrobocia:
 1. Strukturalne
 2. Technologiczne
 3. Agrarne
 4. Długoterminowe
- ❖ W tym kontekście ważna jest również relacja świadczeń społecznych do pracy
- ❖ W Polsce lekarstwem na plagę bezrobocia okazała się masowa emigracja zarobkowa do krajów UE.
- ❖ Wśród wielu metod ograniczania bezrobocia wyróżnia się:

- Działania pasywne (wydłużenie okresu edukacji, obniżanie wieku emerytalnego, liberalizacja w zakresie przyznawania rent itd.)
- Działania aktywne (rozwój pośrednictwa pracy, rozwój pośrednictwa zawodowego i szkoleń, prace interwencyjne itp.)
- ❖ Zaleca się prowadzenie aktywnej polityki ograniczania bezrobocia, a zwłaszcza:
 - a) Pryzmat pracy nad innymi formami pomocy bezrobotnym
 - b) Traktowanie szkoleń jako formy aktywnej polityki rynku pracy

POLITYKA GOSPODARCZA, A BEZROBOCIE W POLSCE

- Bezrobocie jest wielkim problemem zarówno gospodarczym jak i społecznym
- W niektórych krajach, w tym między innymi w Polsce przybierało ono bardzo różne rozmiary
- Jednakże walka z bezrobociem nie była w minionych latach priorytetem polityki gospodarczej w Polsce
- Zaniedbano kwestię tworzenia nowych miejsc pracy oraz tworzenia dobrych warunków do rozwoju przedsiębiorczości i wzrostu gospodarczego
- Znacznie więcej uwagi poświęcono na przykład - walce z inflacją
- W konsekwencji ludzie bezrobotni, biedni, niezaradni, dotknięci przez los mieli duże trudności, aby się odnaleźć w warunkach silnej konkurencji premijujących najbardziej efektywnych

ZABEZPIECZENIE EMERYTALNE

- Zabezpieczenie emerytalne jest bardzo ważną formą zabezpieczenia społecznego
- Przeznacza się na nie znacznie więcej środków finansowych niż na zabezpieczenie przed chorobą, śmiercią, inwalidztwem, wypadkami przy pracy, bezrobociem, macierzyństwem
- Dawniej główną formą zabezpieczenia dla rodziców były dzieci
- Publiczne systemy zabezpieczenia na starość powstały pod koniec XIX wieku i rozpowszechniły się w XX wieku
- Członkostwo w nich jest obowiązkowe, a wysokość wypłat reguluje i gwarantuje państwo
- Historycznie wyodrębniły się dwie formy zabezpieczeń:
 1. Obowiązkowe ubezpieczenia pracowników (model niemiecki) przy czym może tutaj istnieć system repartyjny lub system kapitałowy (pracodawcy i pracownicy płacą składki na fundusz emerytalny)
 2. Forma zaopatrzeniowa (obowiązkowa pomoc państwa dla osób spełniających określone kryteria finansowania z podatków)

- Są one uzupełnione przez pomoc (filantropijną, dotacje, subsydia)
 - W Polsce istnieje zakład ubezpieczeń społecznych
 - Dysponuje on funduszem ubezpieczeń społecznych (FUZ)
 - W ramach FUZ wyodrębniły się cztery autonomiczne fundusze:
 - a) Emerytalny
 - b) Rentowy
 - c) Chorobowy
 - d) Wypadkowy
 - Składki są obowiązkowe
 - Reforma ubezpieczeń społecznych, którą wprowadzono w Polsce w 1999 roku oznaczała odejście od systemu repartycyjnego
 - Wprowadzono system mieszany, który składa się z trzech filarów
 1. Repartycyjnego (tradycyjnego)
 2. Kapitałowego (prywatne otwarte fundusze emerytalne)
 3. Dobrowolne (pracownicze programy emerytalne)
 - Pogorszyła ona sytuację repartycyjnego segmentu systemu emerytalnego w Polsce, który jest dofinansowywany z budżetu państwa
 - W ostatnim czasie – ze względu na trudną sytuację budżetu państwa (wysoki deficyt budżetowy i rosnący dług publiczny) – ograniczono rolę filaru kapitałowego i wzmocniono pozycję filaru repartycyjnego
 - Takie działanie podważyło sens wprowadzenia reformy emerytalnej z 1999r.
 - Wskazuje się na potencjalne zalety systemu repartycyjnego:
 - a) Chroni wypłacane emerytury przed wysoką inflacją
 - b) Można zwiększać realną wartość emerytur wraz ze wzrostem gospodarczym
 - c) Prawa do emerytury mogą być wprowadzane i korygowane szybko przez zmianę zasad przyznawania i regulacji składek
- Jednakże wielkość populacji osób zatrudnionych ma wpływ na wysokość świadczeń emerytalnych

WYKŁAD 8

Opieka zdrowotna

- zdrowie to nie tylko brak choroby
- zdrowie to pełnia fizycznego, psychicznego i społecznego dobrostanu jednostki ludzkiej

Wskaźniki oceny zmian w poziomie zdrowia

1. Negatywne wskaźniki umieralności, umieralności niemowląt, śmiertelności, chorobowości, absencji chorobowej, inwalidztwa
2. Pozytywne liczba personelu medycznego na tysiąc mieszkańców, liczba placówek zdrowotnych różnych kategorii ich rozmieszczenie i odległości od nich; odsetek dochodu narodowego przeznaczony na funkcjonowanie służby zdrowia
 - Rosnące koszty świadczeń zdrowotnych (postęp wiedzy medycznej, starzenie się populacji) mają negatywne, długookresowe implikacje
 - Z art. 68 par konstytucji RP z 1997 roku wynika, że obywatele mają zapewniony równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
 - Polskie państwo nie zapewnia wszystkim obywatelom prawa do bezpłatnego i pełnego dostępu do opieki zdrowotnej
 - Publiczna i prywatna opieka zdrowotna – trwa spór o rolę państwa z zakresie opieki zdrowotnej

Cztery zasadnicze modele finansowania systemów opieki zdrowotnej :

3. Model tradycyjny łączące prywatne, obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne z zatrudnieniem
4. Narodowy System Ubezpieczeniowy tworzony przez państwa (ogólnokrajowy fundusz wybiera realizatorów świadczeń zdrowotnych i ze nie płaci
5. Ogólnonarodowy (państwowy) system opieki zdrowotnej
6. Współistnienie (koegzystencja) świadczeń finansowanych ze środków publicznych (podatki) i ze środków prywatnych (prywatne ubezpieczenia)

SYSTEM EDUKACYJNY

- Polityka edukacyjna kładzie nacisk na sprawy wychowawcze oraz na potrzebę ciągłości kształcenia w różnych formach
- Polityka oświatowa zasadniczy segment polityki edukacyjnej - dotyczy systemu szkolnego
- Rozwój systemu oświatowego – zapotrzebowanie gospodarki na wykwalifikowany personel, potrzeba kształtowania dojrzałych obywateli

FUNKCJE POLITYKI EDUKACYJNEJ:

7. Społeczne – przygotowanie do życia w danej społeczności
8. Ekonomiczne – przygotowanie do wykonywania pracy
9. Kulturowe – identyfikacja z określoną społecznością
10. Poznawcze – przyswojenie niezbędnej wiedzy
 - Szkolnictwo publiczne i prywatne – spór o rolę państwa w szkolnictwie
 - Boom edukacyjny w Polsce, w obszarze szkolnictwa wyższego jako rezultat transformacji ustrojowej
 - Niedopasowanie szkolnictwa do potrzeb gospodarki

UBÓSTWO I METODY JEGO PRZEZWYCIĘZANIA

- MIARY UBÓSTWA BEZWZGLĘDNEGO (ABSOLUTNEGO)
- 11. Minimum biologiczne - problem biologicznego wyniszczenia ludzi przez nędzę czyli minimum egzystencji, wyznacza poziom ludzi w skrajnej biedzie
- 12. Minimum socjalne wyznacza poziom ludzi żyjących w niedostatku

13. Minimum ustawowe – ustawowa granica ubóstwa- wyznacza poziom żyjących w ubóstwie - kwotę dochodów, która zgodnie z ustawą uprawnia obywatela do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego w ramach pomocy społecznej
 - MIARY UBÓSTWA WZGLĘDNEGO
14. Minimum relatywne dotyczy osób żyjących na poziomie poniżej 60% mediany wydatków gospodarstw domowych
15. Subiektywna – (lejdejska) granica ubóstwa
 - Pułapka ubóstwa – ludzie wpadają w ubóstwa i nie potrafią się z niego wydostać
 - Przyczyny ubóstwa : zachowanie zainteresowanych, wyniki sytuacyjne, polityka socjalna
 - Zadania państwa bezpośrednia pomoc najbiedniejszym i/lub tworzenie szans uzyskania pomocy
 - Jaka pomoc jest lepsza: stała czy okresowa?

AMARTYNA SEN I ROZWÓJ JAKO WOLNOŚĆ:

- INTERESUJĄCE SPOJRZENIE NA KWESTIE SPOŁECZNE I GOSPODARCZE ZAPREZENTOWAŁ LAUREAT NAGRODY NOBLA W DZIEDZINIE EKONOMII Z 1998R
 - W pracy Development as Freedom (pol. Rozwój i wolność) postrzega on rozwój jako poszerzenie ludzkich możliwości (sposobności) wolności, którymi cieszą się ludzie
 - Rozwój jest procesem, który dokonuje się w wielu wymiarach: ekonomicznym, społecznym, i politycznym
 - Przeciwnieństwem rozwoju jest zniewolenie ekonomiczne, społeczne i polityczne
 - Bezrobocie, brak opieki zdrowotnej, zła edukacja i izolacja społeczna, oznaczają niedostatek możliwości dostępnych różnym osobom
 - Skutkuje to : przedwczesną śmiertelnością, niedożywieniem i analfabetyzmem
 - Ubóstwo oznacza pozbawienie pewnych podstawowych możliwości
 - Nie chodzi zatem o niski dochód
 - Problem jest znacznie szerszy
 - Liczą się :
16. Zdrowie i dobra żywność
 17. Umiejętność pisania i czytania, czyli powszechna edukacja
 18. Podstawowa opieka medyczna i społeczna
 19. Dostępność zasobów, np. ziemi w wyniku reformy rolnej
 20. Rozwój wolnych i dociekliwych mediów
 21. Swobody polityczne i prawa obywatelskie

ASPEKTY TEORYTYCZNE I MODELE POLITYKI SPOŁECZNEJ

- Reguła Pareta : dwie wersje słaba i silna
22. Grupa jednostek zwiększa swój dobrobyt przechodząc do stanu a do stanu b, jeżeli jednostki są bardziej usatysfakcjonowane w stanie b niż w stanie a
 23. Grupa jednostek zwiększa swój dobrobyt, przechodząc od stanu a do stanu b, jeżeli co najmniej jedna jednostka jest w lepszej sytuacji w stanie b, a sytuacja żadnej jednostki się nie pogarsza
 - Reguła Rawlsa (dwie zasady sprawiedliwości)
 24. Każda osoba winna mieć równe prawo do jak najszerzego całościowego supremu równych podstawowych wolności, dającego się pogodzić z podobnym supremem dla wszystkich

25. Nierówności społeczne i ekonomiczne mają być tak ułożone aby były z najmniejszą korzyścią dla najbardziej upośledzonych i jednocześnie aby były związane z dostępnością do urzędów i stanowisk dla wszystkich w warunkach alternatywnej równości szans

WYKŁAD 9

- Funkcja dobrobytu społecznego Johna Rawlsa- dobrobyt społeczny jest określony przez wartość funkcji użyteczności dla jednostki znajdującej się w najgorszym położeniu.
- Z punktu widzenia ekonomii dobrobytu (wybory społecznego) ważne jest łączne stosowanie reguły Pareta i reguły Rawlsa. Chodzi tutaj o godzenia racji ekonomicznych i społecznych. Ważne jest z jednej strony wejście na ścieżkę szybkiego i trwałego wzrostu gospodarczego, a z drugiej- pomoc potrzebującym zwłaszcza znajdującym się w najgorszym położeniu.

CZTERY MODELE POLITYKI SPOŁECZNEJ WEDŁUG T. SZUMLICZA:

26. **Interwencja doraźna** (po zaistnieniu niepożądanych zjawisk np.: w USA)
27. **Antycypacja** (działania uprzedzające np. obligatoryjne ubezpieczenia społeczne w RFN)
28. **Dystrybucja** (ukierunkowana na zapewnienie równości sytuacji w zakresie konsumpcji np. w krajach realnego socjalizmu)
29. **Integracja społeczna** (dążenie do równości szans, np. w krajach skandynawskich))

Ad. 1) Interwencja doraźna -> oparta na kategorii unii społecznej

Ad. 2) Antycypacja -> oparta na kategorii ryzyka społecznego

Ad. 3) Dystrybucja -> oparta na kategorii konsumpcji społecznej

Ad. 4) Integracja społeczna-> oparta na kategorii struktury społecznej (ładu społecznego)

TRZY MODELE POLITYKI SPOŁECZNEJ WEDŁUG R.M. TITMUSSA:

30. **Model pomocniczy** (interwencje państwa o charakterze wyjątkowym)
31. **Model motywacyjny** (polityczno społeczna jako uzupełnienie polityki gospodarczej- tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu i społecznemu)
32. **Model redystrybucyjny** (kładzie nacisk na znaczną korektę rynkowego podziału dochodów)

PRZESŁANKI KSZTAŁTOWANIA CELÓW OPERACYJNYCH W POLSKIM SPOŁECZEŃSTWIE :

- Zazwyczaj rozbudowa świadczeń społecznych była wymuszona
 - Dokonywała się ona w drodze przetargów i miała na celu stabilizację ustroju społeczno-gospodarczego
 - Trudno byłoby zatem mówić o budowie celowego systemu świadczeń społecznych
 - Tymczasem podstawą operacjonalizacji świadczeń jest ustalenie celów, które chce się osiągnąć
 - Punktem wyjścia może być, na przykład określenie minimum świadczeń do którego każdy miałby prawo z tytułu obywatelstwa lub człowieczeństwa
 - Można tutaj wykorzystać teorię potrzeb Masłowa. Wyróżnia on:
33. Potrzeby podstawowe (potrzeby fizjologiczne np. pożywienie, sen, odzież itp. i potrzeba bezpieczeństwa)

34. Potrzeby wyższego rzędu (potrzeby nienasycone, do których należy potrzeba przynależności, szacunku, samorealizacji)
- Państwo może realizować zaopatrzeniowy model polityki społecznej, określając zaspokajając potrzeby podstawowe
 - Bezpośrednie zaspokajanie potrzeb wyższego rzędu w ramach polityki społecznej okazuje się szkodliwe i prowadzi do indoktrynacji społeczeństwa
 - Nadmierne rozszerzenie uprawnień socjalnych skutkuje erozją polityki społecznej. Problem dotyczy:
35. Właściwego określania uprawnień socjalnych w ramach zaspokajania potrzeb akceptowanych (jakie potrzeby powinny zostać zaspokojone przez świadczenia społeczne)
36. Dopuszczalnych rozpiętości w poziomie i stylu życia.

POLITYKA SPOŁECZNA jest oparta na wartościach uniwersalnych ale jej realizacja ma charakter relatywny

Konwencja nr. 102 Międzynarodowej Organizacji Pracy, dotycząca minimalnych norm zabezpieczenia społecznego, zalicza do potrzeb gwarantowanych przez państwo: opiekę lekarską, zasiłki chorobowe, świadczenia w czasie bezrobocia, na starość, w razie wypadków przy pracy i chorób zawodowych, rodzinne, macierzyńskie, w razie inwalidztwa, w razie śmierci żywiciela rodziny.

Wraz ze wzrostem dochodu narodowego obserwuje się zazwyczaj tendencję rozwoju społecznego.
WSKAŹNIKI ROZWOJU SPOŁECZNEGO:

37. Human Development Index (HDI- syntetyczny wskaźnik rozwoju społecznego), który uwzględnia takie wskaźniki cząstkowe jak **średnia długość życia; ogólny wskaźnik skolaryzacji; wskaźnik umiejętności czytania i pisania ze zrozumieniem; wysokość PKB na jednego mieszkańca danego kraju.**
38. Human Poverty Index (HPI- wskaźnik ubóstwa społecznego)

POLITYKA STABILIZACYJNA

- Aktywność w gospodarce rynkowej waha się (niekiedy znacznie)
- Raz jest większa, a innym razem obniża się (podobnie jak zmienia się aktywność organizmu człowieka- biorytmy: fizyczny, intelektualny, psychiczny i duchowy)
- Koszty ewentualnego załamania koniunktury gospodarczej (spadek produkcji, wzrost bezrobocia, brak środków do życia, ubóstwo, bieda, wykluczenie społeczne) mogą być bardzo wysokie
- Pojawia się problem zapobiegania nadmiernym wahaniom aktywności gospodarczej
- Klasyczny cykl koniunktury składa się z następujących faz: **kryzys, depresja, ożywienie, rozkwit**
- Teoretycznie istnieje możliwość „wygładzenia” cyklu koniunkturalnego
- Taki charakter ma polityka antycykliczna

WYKŁAD 10

1.

W grudniu 2006 roku uchwalono ustawę o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Powstał spójny, uporządkowany ustawowo system programowania rozwoju w Polsce w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej.

Politykę rozwoju prowadzi się na podstawie:

1. strategii rozwoju kraju
2. strategii sektorowych
3. strategii regionalnych i lokalnych

Podmiotami programowania strategicznego są:

1. Rada Ministrów - w skali kraju
2. Samorząd województwa - w skali regionu
3. Samorząd powiatowy i gminny - w skali lokalnej

2. Polityka spójności w Unii.

Do 2006 roku UE dążyła do spójności na poziomie państw członkowskich i ich regionów

Chodziło tutaj o spójności w wymiarze gospodarczym mierzoną PKB na mieszkańca weryfikowaną paritetem siły nabywczej. Chodziło również o spójność w wymiarze społecznym ocenianą pomocą stopy bezrobocia, obecnie uzupełnioną drugim miernikiem - wskaźnikiem zatrudnienia.

Od 2007 roku UE dąży także do osiągnięcia spójności terytorialnej (przestrzennej). Polega to na zasadniczej poprawie dostępności przestrzennej obszarów peryferyjnych. Spójność jest oceniana przede wszystkim na poziomie Unii, a nie państwa członkowskiego.

Sytuacja regionów znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji ma się zatem poprawiać na tle całej UE.

Dotyczy to trzech wymiarów:

- gospodarczego
- społecznego
- terytorialnego

Nowa polityka spójności, w tym między innymi polityka regionalna, kładzie mniejszy nacisk na tradycyjną interwencję wyrównawczą. Większy nacisk kładzie się na działania zwiększające konkurencyjność regionów.

Polityka regionalna w Polsce i wykorzystanie środków unijnych.

Zasada solidarności w praktyce Unii Europejskiej.

Polityka spójności służy wspieraniu najbiedniejszych regionów, znajdujących się przeważnie w nowych krajach członkowskich UE, ze środków regionów i krajów bogatych.

Przejęcie środków unijnych

Gdybyśmy mieli polityków odpowiedzialnych, to:

Istnieje konieczność prawidłowego ukształtowania kombinacji polityki pieniężnej i fiskalno-budżetowej (policy mix)

Najkorzystniejsza kombinacja w naturalnych warunkach koniunkturalnych to układ restrykcyjnej polityki fiskalno-budżetowej i ekspansywnej polityki pieniężnej.

Kombinacja ta:

- stymuluje obniżanie inflacji
- ułatwia obniżaniu stóp procentowych
- pobudza wzrost produkcji i inwestycji
- przyczynia się do poprawy sytuacji finansów publicznych
- zmienia potrzeby pożyczkowe budżetu

- ogranicza napływ krótkoterminowego kapitału portfelowego i zakres zmienności kursu walutowego.